

Gebiedsbeschrijving Drentse kanalen en Meppelerdiep

I. HET STROOMGEBIED

Het stroomgebied Drentse kanalen en Meppelerdiep bestaat uit meerdere kanalen en is onderverdeeld in:

- Grote kanalen (scheepvaartkanalen): Drentse Hoofdvaart en (omgelegde) Hoogeveensche Vaart en Meppelerdiep.
- Overige regionale kanalen (geen scheepvaart): Oude Hoogeveensche Vaart, Oranjekanaal, Beilervaart en Linthorst-Homan kanaal.
- Grote watergangen: Middenraai, Zuidwoldiger Waterlossing, Reestvervangende Leiding en Vogelzangsche Wijk.
- Meppelerdiep

Ondanks de duidelijk verschillende eigenschappen zijn ze samengevoegd tot één bijzonder stroomgebied, omdat ze allen van oorsprong kunstmatige watergangen zijn. De totale lengte is 169,5 kilometer.

Drentse Hoofdvaart

De Drentse hoofdvaart is gegraven vanuit Meppel naar Assen. Na Assen gaat de Drentse Hoofdvaart over in het Noord-Willemskanaal. De Drentse Hoofdvaart is geschikt voor scheepvaart. De lengte van het kanaal is circa 38 kilometer.

Oranjekanaal

Het Oranjekanaal begint vanuit de Drentse Hoofdvaart ter hoogte van Hoogersmilde en loopt door tot Emmen en stroomt via het Bargermeerkanaal uit op de Verlengde Hoogeveensche Vaart. Het Oranjekanaal is geschikt voor scheepvaart. Ongeveer 19 kilometer van het Oranjekanaal is in beheer bij waterschap Reest en Wieden.

(Omgelegde) Hoogeveensche Vaart

De Hoogeveensche Vaart start vanaf Hoogeveen en komt ten zuiden van Meppel uit in het Meppelerdiep. De (omgelegde) Hoogeveensche Vaart is geschikt voor scheepvaart. De Hoogeveensche Vaart is later verlengd tot aan de Duitse grens (verlengde Hoogeveensche Vaart). De (omgelegde) Hoogeveensche Vaart heeft een lengte van circa 33 kilometer.

Oude Hoogeveensche Vaart

In het verleden liep de Hoogeveensche Vaart door het centrum van Meppel. Een gedeelte hiervan is omgelegd en stroomt nu ten zuiden van Meppel. Het gedeelte dat over is gebleven valt onder de Oude Hoogeveensche Vaart en stroomt van Rogat naar Meppel en heeft een lengte van circa 4,5 kilometer. De Oude Hoogeveensche Vaart is niet meer in gebruik voor scheepvaart, maar valt wel onder de regionale kanalen.

Beilervaart

De Beilervaart begint net iets ten zuiden van het Oranjekanaal vanaf de Drentse Hoofdvaart en komt bij Beilen uit in het Linthorst-Homan kanaal. De Beilervaart heeft een lengte van circa 13 kilometer. De Beilervaart is niet meer in gebruik voor scheepvaart, maar valt wel onder de regionale kanalen.

Linthorst-Homan kanaal

Het Linthorst-Homan kanaal begint in Beilen en staat ter hoogte van Noordscheschut in verbinding met de (Verlengde) Hoogeveensche Vaart. De lengte van het kanaal is 13,5 kilometer. Het Linthorst-Homankanaal is niet meer in gebruik voor scheepvaart, maar valt wel onder de regionale kanalen.

Middenraai

De Middenraai stroomt vanaf Witteveen, net ten zuiden van Orvelte, naar Nieuweroord waar het afwatert op de Hoogeveensche Vaart. De lengte van deze watergang is circa 12,5 kilometer. De Middenraai is niet in gebruik voor scheepvaart, maar valt onder de grote (kunstmatige) watergangen.

Zuidwoldiger Waterlossing

De Zuidwoldiger waterlossing watert af op de Hoogeveensche Vaart tussen Hoogeveen en Zuidwolde en begint vanaf het Zuideropgaande. De lengte van de watergang is ongeveer 9 kilometer. De Zuidwoldiger waterlossing is niet in gebruik voor scheepvaart, maar valt onder de grote (kunstmatige) watergangen.

Reestvervangende Leiding

De Reestvervangende Leiding is aangelegd om de Reest te ontzien bij hoge afvoer uit het achterliggende gebied. De watergang watert benedenstrooms van de Ossesluis af op de Hoogeveensche Vaart. De lengte van de Reestvervangende Leiding is circa 11 kilometer. De watergang is niet in gebruik voor scheepvaart, maar valt onder de grote (kunstmatige) watergangen.

Vogelzangsche Wijk

De Vogelzangsche Wijk begint ten oosten van Zuidwolde en watert in de wintersituatie (afvoersituatie) af op de Reest. In tijden van wateraanvoer watert het overtollige water af op de Reestvervangende Leiding. De Vogelzangsche Wijk heeft een lengte van circa 4 kilometer. De watergang is niet in gebruik voor scheepvaart, maar valt onder de grote (kunstmatige) watergangen.

Meppelerdiep

Het Meppelerdiep begint bij de Paradijssluis ten noorden van Meppel (waar de Drentse Hoofdvaart eindigt) en mondt uit in het Zwarte Water bij het gemaal Zedemuiden nabij Zwartsluis. Het Meppelerdiep heeft een totale lengte van ongeveer 12 kilometer.

Het Waterschap Reest en Wieden is kwaliteitsbeheerder van deze kanalen. Daarnaast beheert het waterschap de waterkwantiteit van de kanalen die niet voor de scheepvaart worden gebruikt. De Provincie Drenthe is kwantiteitsbeheerder van de scheepvaartkanalen Drentse Hoofdvaart, Oranjekanaal en Hoogeveensche Vaart.

I. FUNCTIES

In het Omgevingsplan van de provincie Drenthe zijn drie hoofdfuncties benoemd die van belang zijn voor de waterhuishouding in het stroomgebied van de Drentse Kanalen. De belangrijkste functie in het stroomgebied is landbouw. Daarnaast komen afwisselend de functies natuur en stedelijk gebied voor. Een derde functie is stedelijk gebied, in het stroomgebied van de Drentse Kanalen liggen de woonkernen Meppel, Hoogeveen, Beilen, Smilde, Hoogersmilde, Hijkersmilde, Hijken, Wijster, Nieuw Balinge, Zuidwolde, Uffelte, Havelte en Echten.

Landbouwgebied

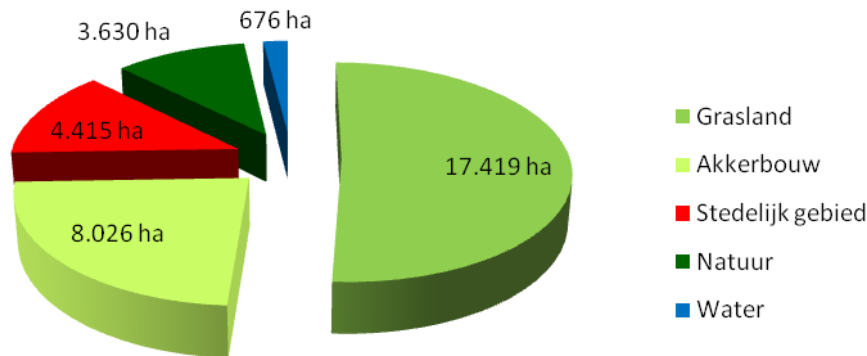
De belangrijkste functie in het stroomgebied is de landbouw: grasland (17.419 ha) en akkerbouw (8.026 ha). Dit houdt in dat aanpassing van het peilbeheer en profielverbreding niet gewenst zijn, aangezien dit significante schade oplevert voor de landbouwfunctie.

Stedelijk gebied

Voor de stedelijke gebieden (4.415 ha) geldt dat met name het aspect veiligheid een belangrijke rol speelt. Daarnaast spelen scheepvaart en recreatievaart een belangrijke rol. Grootschalige veranderingen in waterpeil, profiel en tracé zijn ten aanzien van deze functie niet gewenst.

Natuur

Het aantal natuurgebieden die in het stroomgebied van de Drentse Kanalen liggen is met 3.630 hectare beperkt. Toch kunnen de kanalen een ecologische functie hebben, zoals het verbinden van verspreid liggende natuurgebieden met elkaar

Figuur: Verdeling functies

In de huidige situatie zijn naast deze functies nog enkele water gerelateerde functies te onderscheiden, namelijk:

- Recreatie (pleziervaart);
- Scheepvaart;
- Waterafvoer en -aanvoer;

Het waterpeil is afgestemd op de functies in het gebied. Het belangrijkste hydromorfologische knelpunt in dit gebied is het feit dat deze kanalen de oorspronkelijke stroomgebieden van de Oude Vaart en het Oude Diep doorsnijden waardoor deze minder water afvoeren dan in het verleden het geval was.

II. WATERVEILIGHEID

In dit deelgebied zijn de regionale keringen op orde. Er worden in de planperiode geen maatregelen uitgevoerd ten behoeve van de waterwaterveiligheid.

III. VOLDOENDE WATER

Droge gebieden en natte gebieden (WBP paragraaf 4.3 en 4.4.)

Er wordt een strak peilbeheer gevoerd op de kanalen. In de grotere kanalen is het peil gedurende het gehele jaar hetzelfde, in de kleinere watergangen is het peil in de zomers hoog en in de winters laag.

Natte gebieden liggen vooral ten zuiden van Meppel, ten zuiden van Zuidwolde in de omgeving van Linde, gebied Tiendeveen / Nieuweroord, gebied tussen Wijster en Balinge, ten noorden van Orvelte, rondom Hijkersmilde en noordzijde Norgervaart.

Droge gebieden liggen verspreid in het stroomgebied van de Drentse kanalen. Aaneengesloten droge gebieden liggen bijvoorbeeld in de omgeving van Zuidwolde, Nieuw Balinge, Havelte, Witteveen en Schoonloo.

Wateroverlast in extreme situaties

Met het huidige klimaatscenario ligt er in het stroomgebied nog een opgave van 298 hectare. Hiervan is 94 hectare gerelateerd aan het hoofdwatersysteem. De overige hectare zijn lokale opgaven in de bemalen gebieden, onafhankelijk van het hoofdwatersysteem. Als rekening wordt gehouden met klimaatscenario G dan is de totale opgave 460 hectare. Daarnaast ligt er in dit stroomgebied een opgave voor 409 gebouwen en woningen.

Opgaven en maatregelen

Water Op Maat project: Overstromingsbestendige kade zuidzijde Meppelerdiep (gerealiseerd)
In samenwerking met waterschap Groot Salland is in 2008 een gedeelte (700 m) van de waterkering aan de zuidzijde van het Meppelerdiep overstroombaar gemaakt. Met de aanleg van deze overstroombare kade is de kans op wateroverlast in Meppel verlaagd naar een aanvaardbaar niveau.

GGOR		
Opgaven droge gebieden		ha
Opgaven natte gebieden		ha
<i>Maatregelen conform nog uit te werken GGOR methodiek</i>		
Wateroverlast (WB21)		
Opgaven oplossen knelpunten wateroverlast	225 - 456	ha
Opgave oplossen knelpunten woningen en gebouwen	409	stuks
<i>Maatregelen conform WB21 realisatiestrategie</i>		
<i>GGOR opgaven wordt in planperiode onderzocht</i>		
<i>WB21 totale opgave KRW opgave 2016-2021</i>		

IV. SCHOON WATER

Waterkwaliteit en ecologie (WBP paragraaf 5.2)

Chemie

De chemie op het Drentse kanalen en het Meppelerdiep is onvoldoende door overschrijdingen van de normen voor PAK's en koper. Het meetpunt voor deze stoffen ligt benedenstrooms in het Meppelerdiep. Het betreft een geringe overschrijding.

Biologie

De diversiteit aan *marcofauna* (kleine waterbeestjes) is goed.

De *waterflora* in het Drentse kanalen is matig. Veel oevers van kanalen zijn steil, er zijn vrijwel geen overgangs- of plasdraszones aanwezig en het peil is in de winter relatief laag en in de zomer relatief hoog. Grote delen van de kanalen zijn beschoeid. Door het te veel aan nutriënten en door het strakke peilbeheer is de habitatgeschiktheid beperkt.

In de Drentse Kanalen zijn 13 verschillende *vissoorten* waargenomen. De eurytope soorten domineren, zoals brasem, blankvoorn en snoekbaars. Dit zijn soorten die zich in vele watertypen thuis voelen. In het Meppelerdiep zijn 17 *vissoorten* waargenomen, waarvan de meest voorkomende soorten de brasem en de paling zijn. Opvallend is de opkomst van de excoot Roofblei in verschillende kanalen. Om de visstand te verbeteren, dienen maatregelen getroffen te worden om deze aantrekkelijker te maken voor plantenminnende en migrerende soorten.

De ondersteunende fysische parameters (zoals doorzicht, temperatuur) scoren goed.

Opgaven en maatregelen

Water Op Maat project: Fauna Uittreed Passages (FUP's) Oranjekanaal (gerealiseerd)

In de periode voor 2009 werden met regelmatig verdronken reeën uit het Oranjekanaal gehaald. Ook omwonenden klaagden over het verdrinken van reeën in het Oranjekanaal. Het Oranjekanaal was een van de weinige kanalen in ons beheergebied die voor een deel nog geen fauna uittreedplaatsen hadden en het enige traject waar verdronken reeën gevonden werden. Over een totale lengte van 17 km zijn in 2010 daarom 24 innovatieve fauna uittreedplaatsen aangelegd waardoor de ecologische kwaliteit van het Oranjekanaal (voor de KRW) is verbeterd.

Waterkwaliteit en ecologie (KRW)	DK	MD	
Opgave verbeteren macrofauna			EKR
Opgave verbeteren overige waterflora	0,24		EKR
Opgave vis		0,02	EKR
Opgave fytoplankton	0,50	0,09	EKR
<i>Maatregelen 2016-2021 conform KRW-systematiek:</i>			
- natuurvriendelijke oevers	6		km
- baggeren	60.000		m ³

DK = Drentse Kanalen MD = Meppelerdiep

EKR = Ecologische Kwaliteits Ratio

V. AFVALWATERKETEN

Het afvalwater uit het deelgebied Drentse kanalen en Meppelerdiep wordt gezuiverd in Meppel, Dieverbrug, Beilen, Echten en Dedemsvaart.

Het gezuiverde water wordt ontvangen binnen in de deelgebieden Boezem Noordwest Overijssel, Drentse kanalen en Meppelerdiep en Oude vaart.

Opgaven en maatregelen

RWZI Meppel

De zuivering Meppel voldoet aan alle eisen en is in staat om de verwachte groei van het aanbod op te vangen. Wel relevant voor Meppel is het al dan niet handhaven van de gistinginstallatie voor primair slib. De bestaande installatie vergt investeringen voor onderhoud en veiligheid. Hiervoor is een bedrag geraamd van € 400.000 in 2015, en € 240.000 in 2016. De keuze om deze investeringen te doen is nog afhankelijk van het energieconcept dat de gemeente Meppel ontwikkelt voor de woonwijk Nieuwveense Landen. In dat concept is vooralsnog uitgegaan van de levering van biogas door de RWZI Meppel aan de woonwijk. Als dit concept wordt uitgevoerd moeten de genoemde investeringen worden gedaan.

Er is ook een alternatief voor duurzame energievoorziening voor Nieuwveense Landen. Dit alternatief bestaat uit de aanleg van een wilgenfilter waaruit biomassa wordt vervaardigd voor de energievoorziening in de wijk. Indien gekozen wordt voor dit alternatief, dan kan de gisting van Meppel worden afgestoten.

Afvalwaterketen		
Capaciteitsuitbreiding RWZI Echten	1	stuk
Optimalisatie afvalwatersysteem Zuiveringskring Echten	1	stuk

VI. BIJLAGE KAART DEELGEBIED

De overzichtskaart van dit deelgebied is opgenomen in Bijlage 4. Onderdeel 6. Kaarten deelgebieden voormalig waterschap Reest en Wieden.